

Speech Anneke van Zanen-Nieberg, voorzitter NOC*NSF

Sportherdenking 4 mei 2023
Olympisch Stadion Amsterdam

(uitgesproken tekst geldt)

Een jaar geleden stonden we hier op dezelfde plaats... De gruwelijke oorlog tegen Oekraïne was nog elke dag voorpaginanieuws. De beelden van bominslagen in flats, van lichamen op straat, in dorpen waar we nog nooit van hadden gehoord.

En hier in ons eigen land was er alle aandacht voor de Oekraïners die op drift waren geraakt. We boden ze hulp, onderdak, solidariteit.

Maar hoe snel went een oorlog? En waaróm went een oorlog? Is de snelle gewenning een menselijk middel tot zelfbescherming?

Misschien is het wel gewoon té moeilijk om te verdragen dat zoveel afgrijselijks uit de Tweede Wereldoorlog wordt herhaald. Met het jargon dat erbij hoort: front, slachtoffers, vluchtelingen, verkrachting, moord.

Gruwelijkheden. Zo oud als de wereld, en weer in zwang. Op ons continent, aan de rand van ons Europa.

Oorlog zorgt voor ontmenselijking, zoals bijvoorbeeld Primo Levi beschreef.

Het is een kleine troost te weten dat de schaaksport – het thema van dit jaar – op sommige momenten tussen '40 en '45 de ontmenselijking enigszins kon tegengaan. Voor mensen in gevangenschap, voor onderduikers, was schaken een tijdelijke, mentale ontsnapping aan de omstandigheden.

Treffend is een tekst uit het boek 'Partij verloren' over de schaakcompetitie in kamp Westerbork.

Ik citeer: "En opeens werd er geschaakt. De geheele opgekropte energie, al het verlangen naar de vrijheid werd plotseling overgedragen op het schaakspel. Er zal zelden zoo intensief gespeeld zijn als in barak 68 van Westerbork gedurende de maanden September tot Januari van het jaar 1943..."

Ook nu, op dit moment, zitten er mensen te schaken... in schuilkelders, in gevangenschap, in loopgraven.... Oekraïense militairen die krijgsgevangene zijn, maar ook de Russische jonge mannen die weigeren mee te vechten, Russen die protesteren tegen de oorlog...

Sport heeft de kracht om te verbinden.... als sport tenminste de kans krijgt...
In een oorlog krijgt sport geen enkele kans.

De Olympische waarden - waaronder vriendschap en respect – lijken soms naïef, niet passend....

We zien nu wéér hoe moeilijk het is om sporters en politiek gescheiden te houden, waar het zeker al niet lukt om spórt en politiek te scheiden.

Maar als WIJ – beleidsmakers, sportliefhebbers, organisatoren - die waarden zouden opgeven, wie voelt zich dan nog geroepen ze te verdedigen? En daarom houden we vast aan die waarden, nu en in de toekomst.....

En daarom ook geven wij juist op deze dag, tegen de achtergrond van de oorlog, zo dichtbij, aan dat we – naïef of niet – blijven staan voor de Olympische waarden – voor respect en vriendschap, voor menselijkheid en zijn we standvastig om die waarden uit te stralen en door te geven aan volgende generaties.